

1,
Göteborg Lu 260
BJÖRLANDA nr 379, Vikan
Boplatssområde ä.stå.
Undersökningsrapport
Inv. nr 49304
Fyndrapporter 1974

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1973:14

Ark. Ark. Gbg. Kom.

GÖTEBORGS STADSMUSEI
BIBLIOTEK

Dnr 401/72

PM ang. 13:S 23-25.

Rubricerade boplatser besiktigades av Kjerstin Cullberg och Berit Sandberg i samband med planärendet 387/72, Västerleden, delen Bräcke-Röramotet. Begränsning för området redovisad på plankartan.

Boplatserna är belägna intill en bäck. Längst mot norr fanns intill bäcken ett litet plant område som föreföll vara gammal odling. Flintavslag fanns i bäcken från denna plats och mot söder med avbrott för ett stycke direkt under kraftledningen, där bäcken gick genom en smal och djup sänka mellan bergknallar. Söder om denna där bäckravinen öppnade sig mot söder fanns åter flinta. Längs bäcken fanns flera gamla odlingar.

Göteborg den 20 november 1972

Berit Sandberg
Berit Sandberg

RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

F 1912/73

Amanuens S Haasun, GÖm

1973-05-07 162

Dnr ~~162~~/0912/173 14 MAJ 1973

LU 260

Göteborgs fastighetskontor
Exploateringsavdelningen
Box 2258
403 14 GÖTEBORG 2

Angående utgrävning och borttagande av fornminnen som
berörs av utbyggnad av del av Västerleden i Göteborg

Med anledning av Eder skrivelse med kostnadsförbindelse
till riksantikvarieämbetet den 20 mars 1973 i rubricera-
de ärende får ämbetet anföra följande.

Ämbetet meddelar härmed enligt 6 och 9 §§ lagen den 12
juni 1942 om fornminnen tillstånd till undersökning och
borttagande av stensättningen 12:191, boplatsoområdet
12:S 90-93 och boplatsoområdet 13:S 23-25.

Ni har i ovannämnda skrivelse förbundit Eder till att
för samtliga med undersökningen förbundna kostnader.
Göteborgs arkeologiska museum, som har förordnats att
undersökningen, kommer att taga kontakt med Eder för över-
enskommelse om lämplig tidpunkt för undersökningens inrät-
tande. Beträffande undersökningen av stensättningen
12:191, belägen på mark som äges av AB Volvo, kommer över-
ingenjör R Vikingson i nämnda bolag att kontaktas av museet
innan undersökningen påbörjas.

För riksantikvarieämbetet

Erik B. Lundberg

Gustaf Fredrik

Bilaga: tillståndsbevis

Avskrift till: Göteborgs arkeologiska museum
Landsantikvarien i Uddevalla
AB Volvo

RIKSANTIKVARIEÄMBETET OCH
STATENS HISTORISKA MUSEER
Box 5405
114 84 STOCKHOLM
Dnr 686/75

Dnr 327/0912
10 DEC. 1975

Göteborgs ark. museum
Skärgårdsgatan 4
414 58

Riksantikvarieämbetet får meddela, att riksantikvarien
vid föredragning den 30 oktober 1975
har beslutat, att fynden från undersökning av boplats-
område å stg 15303, Vikanomr., Björlanda Vikan 379,
Björlanda sn, Bo, utförd av Berit Sandberg

tillföres Göteborgs ark. museum

Fynden har ~~ej~~ begärts av Eder. Fynden ej insända
av Er

~~Fynden jämte förteckning över dem kommer att översändas
genom statens historiska museum.~~

Stockholm den 30 oktober 1975

För riksantikvarieämbetet

Margareta Björnstad
Margareta Björnstad

Dnr. 14/75

VIKAN BJÖRLANDA 379
BOPLATSOMRADE ÄLDRE STENALDER

VIKAN BJÖRLANDA 379

BOPLATSOMRADE ÄLDRE STENALDER

Boplatsområde med minst en begränsad bosättning. På grund av fynd och läge är möjlig datering äldre stenålder.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: Stadsäga 15303, Vikanområdet, Göteborg.

Tidigare benämning: 13:S 23-25.

Grävningsorsak: Planerat vägbygge.

Grävningstid: 3-8 maj 1973.

Antal timmar i fält: 63 arkeologtimmar och 96 grov-arbetstimmar.

Undersökt yta: Sonderingsyta 14 000 kvm, varav gropar, schakt och meterrutor 75 kvm.

Platsledare: Berit Sandberg.

TOPOGRAFI

Boplatsområdet låg i södra delen av det större bergsparti som har sin södra begränsning mot låglänta åkermarken intill Göta älvs mynning (fig 1). Området skars av en kraftledning. Det låg utmed en bäckravin (fig 3). Intill bäcken som delvis skurit sig djupt ned (fig 4) fanns en del mindre avsatser och på sidorna om dem ett par igenvuxna åkrar och bergspartier. Vegetationen bestod i södra delen huvudsakligen av lövskog medan barrskog övervägde i norra delen. För att underlätta beskrivningen gjordes en uppdelning i olika områden (A-E) med början från norr (fig 2).

O m r å d e A

Området utgjordes av en platå, trekantig till formen omgiven av två bäckarmar, vilka rann ihop söder om området. Vegetationen utgjordes av barrskog med enstaka små lövträd. På andra sidan bäckarmarna vidtog bergsområden, åt öster var bergskanten ca 2 m hög, åt väster något högre. På omgivande bergspartier var vegetationen mer sparsam.

O m r å d e B

Området utgjordes av en f d åker, som begränsades mot väster av sluttningen ned mot bäcken. Åt öster utgjordes begränsningen av berg och åt norr av område A. Åt söder blev området sankt med mindre vattensamlingslingar mellan små bergknallar. Vegetationen utgjordes av storsvuxna enar och snårig lövskog med sparsam undervegetation.

O m r å d e C

Detta område begränsades i norr av område A och i öster av område B. Det utgjordes av själva bäckravinen

med kraftig lutning upp mot område B i öster och mot berg i väster (fig 4). Mot söder fortsatte bäckravinen in under kraftledningen, där området var mycket sumpigt.

O m r å d e D

Området begränsades i norr av kraftledningsgatan, åt öster av en bergskant, åt väster av sluttningen ned mot bäcken och åt söder med en fortsättning i en svag sluttning. Området bestod av en igenvuxen åker och vegetationen utgjordes av tät tallskog.

O m r å d e E

Detta område låg i anslutning till och väster om område D. Det utgjordes av själva bäckravinen. Bäckravinen var här betydligt vidare än längre mot norr. Intill bäcken som gick i serpentiner fanns avsatser.

TIDIGARE FYND

Inom området har tidigare plockats avslag och en skivskrapa av flinta. Dessa befinner sig i privat ägo (Walter Starkes samling).

ARBETSBESKRIVNING

Över området utlades och grävdes 235 provgropar ca 0,4x0,4 m stora (fig 2). I anslutning till provgrop 224 inom område E vilken givit ett sotfärgat lager upptogs ett mindre schakt, A och i anslutning till provgrop 131 inom område C, vilken också givit ett mörkfärgat lager upptogs ett schakt, B (fig 2, detalj). I anslutning till provgroparna 83 och 86 inom område B grävdes 8 meterrutor (fig 2, detalj). I provgrop 83 fanns ett mindre mörkfärgat lager omedelbart under vegetationsskiktet. Inom denna del av område B fanns det flinta i flertalet provgropar. Provgrop 145 inom område D med ett sotfärgat lager föranledde en mindre kontroll med 4 meterrutor (fig 2, detalj). Några av de omgivande provgroparna hade enstaka flintavslag.

Gropar, schakt och meterrutor igenfylldes omedelbart. Området är slutundersökt.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

O m r å d e A

Lagerföljden i provgroparna var med enstaka undantag överst ett 0,1-0,15 m tjockt vegetationsskikt och under detta skikt sand. Sanden var gråbrun-gulbrun. Någon skiktning av sanden kunde ej iakttas annat än att den i några gropar var finare och hårt packad mot botten.

Flintavslag förekom i enstaka gropar inom detta område. I bäcken kunde också flinta tillvaratagas (fynd 13,18).

O m r å d e B

Lagerföljden utgjordes genomgående av sand och ovanpå denna ett vegetationskikt av något varierande tjocklek. Färgen på sanden varierade från gråbrunt till ljust gult. I enstaka gropar var botten lerig. I flertalet gropar längs kanten mot bäckravinen förekom flinta. I en av groparna (provgrop 83) fanns ett sotfärgat lager under vegetationsskiktet. I anslutning till denna provgrop upptogs 8 meter-rutor (meterruta 1-8, fig 2, detalj), vilka grävdes till ett djup av ca 0,3 m. Lagerföljden var här följande; överst ett 5 cm tjockt vegetationskikt. Detta var sotfärgat, förmodligen beroende på att åkern gödslats med aska. Under detta skikt fanns ett gråfärgat skikt som var ca 0,1 m tjockt och därunder ljusare sand. Den gråa färgen berodde förmodligen på nedfärgning från asklagret. Flintavslag förekom i övergången mellan det gråa och det ljusare skiktet där det också förekom mörkare fläckar, vilka möjligen kan tolkas som kulturlager. Den i provgrop 83 framkomna sotfärgningen sträckte sig in i meterruta 7 och visade sig vara något ojämn och ca 0,2 m stor. Intill norra kanten av meterruta 8 fanns i det ljusare skiktet en mörk fläck 0,25 m i diam. Den fortsatte 0,1 m norr om meterrutan. I mörkfärgningarna fanns flinta.

O m r å d e C

Lagerföljden utgjordes dels av sand omedelbart under vegetationsskiktet dels av lera. Leran fanns i provgroparna i omedelbar anslutning till bäcken. I några fall var ytlagret tjockt vilket berodde på jordflytning i de branta sluttningarna av ravinen.

På en liten avsats, som var välavgränsad och endast 5x10 m stor, väster om bäcken där provgrop 131 givit fynd och ett kulturlager upptogs ett schakt, B, (fig 2, detalj). Schaktet grävdes i öst-västlig riktning norr om provgropen och till en längd av 2 m med en 1 m lång vinkel åt norr. Lagerföljden var skiftande. Överst ett tunnt mörkfärgat skikt, därunder ett brunaktigt skikt, under detta ett svartfärgat fläckigt skikt och i botten berg. Schaktet grävdes till ett djup av ca 0,4 m. Flinta fanns i det mörkfärgade skiktet. I detta lager föreföll också en del stenar vara skörbrända och tillsammans med dessa fanns rätt mycket kvarts. En del kvarts tillvaratogs (fynd 81). Avsatsen var väl avgränsad, åt väster av en mycket brant sluttning upp mot bergspartiet, åt norr och söder av mycket ojämna partier intill bäcken och åt öster av en brant sluttning ned mot bäcken. För att kontrollera kulturlagrets utsträckning upptogs en grop ca 5 m söder om schaktet. Denna grop visade inga spår av kulturlagret.

O m r å d e D

Lagerföljden utgjordes av ett ytlager som var sotfärgat. Detta berodde förmodligen på att åkern också här gödslats med aska. I övrigt bestod lagren uteslutande av sand, vars färg varierade från ljust grått till mörkt rödbrunt.

Inom områdets nordvästra del fanns några flintavslag. I denna del i anslutning till provgrop 145 grävdes 4 meterrutor (meterruta 9-12, fig 2, detalj). Ruta 12 blev något mindre beroende på vegetationen. Meterrutorna uppvisade samma lagerföljd som för området i övrigt. De grävdes till ett djup av ca 0,5 m, endast obearbetad flinta fanns.

O m r å d e E

Lagerföljden bestod av: vegetationsskikt med sand, lerblandad sand och/eller lera under. Sanden var av varierande färg. I grop 224 fanns ett sotfärgat lager under ett 0,25 m tjockt vegetationsskikt. I anslutning till denna grop upptogs ett schakt, A. Det grävdes dels åt söder från provgropen till en total längd av 2,5 m dels åt öster 2 m, d v s t o m provgrop 232 (fig 2). Det sotfärgade lagret sträckte sig 2 m åt söder och 1 m åt öster och var som tjockast 0,4 m. Dess botten var skålformig och det innehöll enstaka skörbrända stenar.

Inga fynd fanns i detta lager.

FYNDTABELL

49304	Fynd nr	Grävn. enhet	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt			
				gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
1-2	1	Omr A												
3	2	Pg 1		1	3	13	799							
4	3	Pg 3				2	10							
5	4	Pg 5				5	103							
6	5	Pg 6				1	22							
7-8	6	Pg 10		1	7									
9	7	Pg 31		2	2	6	25							
10-11	8	Pg 38				1	9							
12	9	Pg 35		1	4	1	29							
13-14	10	Pg 47				1	3							
15	11	Pg 48		1	5	1	1							
16	12	Pg 50				3	37							
17	13	Pg 51				1	14							
		I bäck												
		V om												
18	14	pg 54				3	47							
19	15	Pg 57				5	84							
20	16	Pg 60				2	43							
21	17	Pg 58				1	9							
22-24	18	Pg 63				14	223							
		Bäckfynd												
25	19	omr A	14	108	37	729					Kvartsavsl?	1	2	
		Omr B												
26-27	20	Pg 64				2	8							
28	21	Pg 69	1	10	1	17								
29	22	Pg 73			1	153								
30	23	Pg 78			1	1								
31	24	Pg 83			1	4								
32	25	Pg 85			2	24								
33	26	Pg 86			2	30								
34	27	Pg 87			1	1								
35	28	Pg 88	1	2										
36	32	Pg 93			3	14								
37	34	Pg 95			1	6								
38-39	35	Pg 100			2	2								
40	36	Pg 96	1	1	1	84								
41-42	29	Pg 89			1	1								
43	30	Pg 91	3	13	3	4								
	31+	Pg 92+												
	33	94			2	4								
44	31	Pg 94	1	41										
45-46	37	Pg 101			1	18								
47-48	38	Pg 103	1	1	3	17					Kvartsavsl	1	11	
49	39	Pg 104			2	12								
50	40	Pg 105			1	5								
51-52	42	Pg 108	1	3	1	1								
53	43	Pg 107	1	1										
54	44	Pg 112			1	21								
55-57	83	M-ruta 1	4	29	20	127					Kvarts		9	
58-60	85	M-ruta 3	4	48	6	13					Kvarts		2	
61-62	86	M-ruta 4	6	33	23	46								
63-66	87	M-ruta 5	4	3	44	452					Kvartsavsl	1	15	
67-69	88										Kvarts		5	
70-73	89	M-ruta 6	6	17	19	216					Kvarts		2	
		M-ruta 7	16	35	57	262					Knuta av kvarts	1	34	
74-76	90	M-ruta 90	41	9	14	63	489				Kvarts		14	
77-78	45	Omr C												
79	46	Pg 119		5	55	24	278							
80	47	Pg 120				1	8							
81	48	Pg 124	1	41										
82	49	Pg 131			4	247								
83	53	Pg 125			1	3								
84-85	50	Pg 139			1	1								
86	51	Pg 134	1	5	2	22								
87-90	58	Pg 138			12	104								
91-92	81	Sch B	41	4	32	29	918				Kvarts		599	
	23	Bäcken												
		omr C	3	13	9	639								
93	54	Omr D												
		Pg 142			1	1								
94	55	Pg 143			4	230								
95	56	Pg 144	1	30										
96	57	Pg 145			2	10								
97-98	58	Pg 149			2	12								
99	59	Pg 152	1	12										
100	60	Pg 159			2	76								
	</													

forts

	Fynd nr	Grävn. enhet	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
			gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
101	61	Pg 164	<1			5	52	Kärnyxa?	1	51			
102-103	62	Pg 165		1	1	2	18						
104-105	63	Pg 166		1	13	2	49						
106	91	M-ruta 9				6	331						
107	92	M-ruta											
		10				5	174						
108	93	M-ruta				1	139						
		11											
109	64	Omr E											
		Pg 173		1	4								
110	65	Pg 177			1	14							
111	66	Pg 179			1	36							
112-113	67	Pg 184			2	18							
114-115	68	Pg 189		1	4	3	68						
116	69	Pg 204											
117	70	Pg 213				2	9						
118	71	Pg 214				1	2						
119	72	Pg 216				2	15						
120	73	Pg 217				1	6						
121	74	Pg 218				1	4						
122	76	Pg 223				1	194						
123	75	Pg 224				2	5						
124	77	Pg 227				1	5						
125-126	78	Pg 231				1	2						
127	79	Pg 232				2	87				Kvartsavs	1	35
128	80	Allm											
		Pg 235		1	3								
129-130	82	Bäckf											
		allm		4	9	25	448						
	Summa		3	104	562	523	8444		2			5	

FYNDBESKRIVNING

Fynden utgjordes av flinta och kvarts. Avslagsmaterialiet består till stor del av mycket tunna små flintavslag. Flintredskapen är endast två stycken, dels fragment av en knacksten (fynd 58), dels en kärnyxa (fynd 69). Från området finns också kvartsavslag och en knuta av kvarts (fynd 89).

SAMMANFATTNING OCH DATERING

Området som låg utmed en delvis djupt nedskuren bäck i södra delen av ett större bergsområde (fig 1) undersöktes med provgropar, schakt och meterrutor (fig 2). Utmed bäcken fanns dels ett par igenvuxna åkrar, område B och D, dels närmare bäcken små avsatser inom områdena A, C och E. Inom områden med fynd av flinta och i anslutning till provgropar med mörkfärgade lager upptogs två schakt och 12 meterrutor (fig 2). De sistnämnda uppdelade på två områden. Dessa visade att bosättning med all sannolikhet förekommit åtminstone inom ett begränsat område inom område B, meterrutorna 1-8. På bosättning tyder också fynd av flintavslag i bäcken genom så gott som hela undersökningsområdet. Undantag utgör här det sumpiga området under kraftledningen.

Angående datering av boplatslämningarna är denna mycket svår att göra. Avsaknaden av keramik, fyndet av kärnyxa och läget i förhållandet till en strandlinje 25 m över den nuvarande (fig 1) vilken var aktuell under äldre stenålder skulle möjligen kunna tyda på en datering till äldre stenålder.

Boplatsen är med detta slutundersökt.

SUMMARY

The area is situated along a brook, in places deeply cut down, in the south part of a large hilly area (fig. 1). It was investigated by means of trial-pits, trenches and squares of 1 m² = m-squares (fig. 2). A short distance from the brook were a couple of over-grown fields, areas B and D, and nearer the brook small terraces within areas A, C, and E. In areas with flint finds, and in connection with trial-pits containing a dark coloured layer, two trenches and 12 m-squares were dug. The m-squares were distributed in two areas. The investigation showed that habitation was likely to have occurred at least in a limited part of area B, m-squares 1-8. Further evidence of habitation are the finds of waste flakes of flint in the brook over almost the whole of the investigated area. An exception is the marshy area under the pylons.

It is very difficult to date the settlement remains. The absence of pottery, the find of a core axe and the location in relation to a shore line which during the Early Stone Age was 25 m higher than at present (fig. 1) indicate that the settlement belongs to that period.

The settlement will not be investigated further.

Berit Sandberg

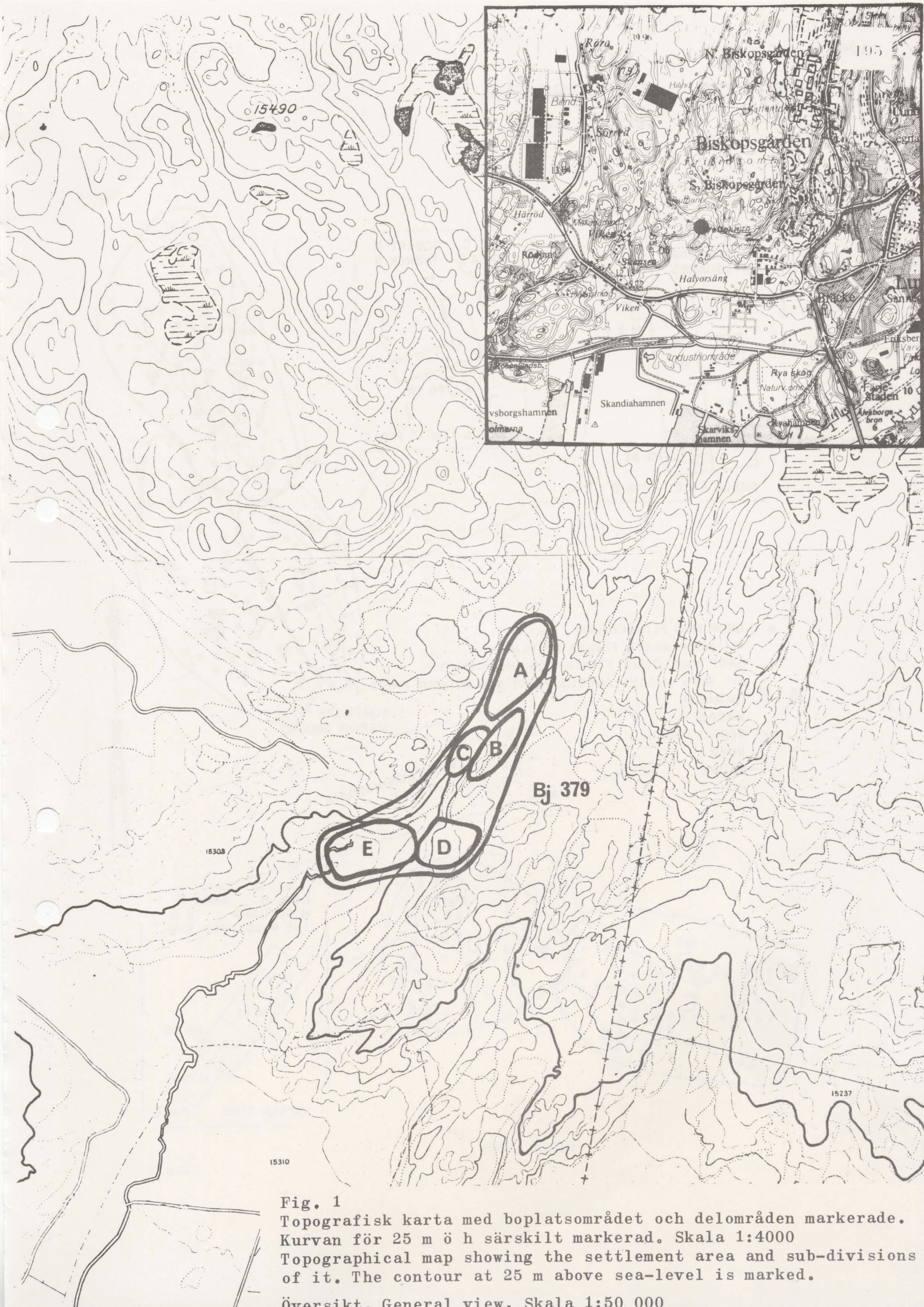

Fig. 1

Topografisk karta med boplatssområdet och delområdena markerade. Kurvan för 25 m ö h särskilt markerad. Skala 1:4000

Topographical map showing the settlement area and sub-divisions of it. The contour at 25 m above sea-level is marked.

Översikt. General view. Skala 1:50 000

Bj 379 PROVGRÖPAR TRIAL-PITS

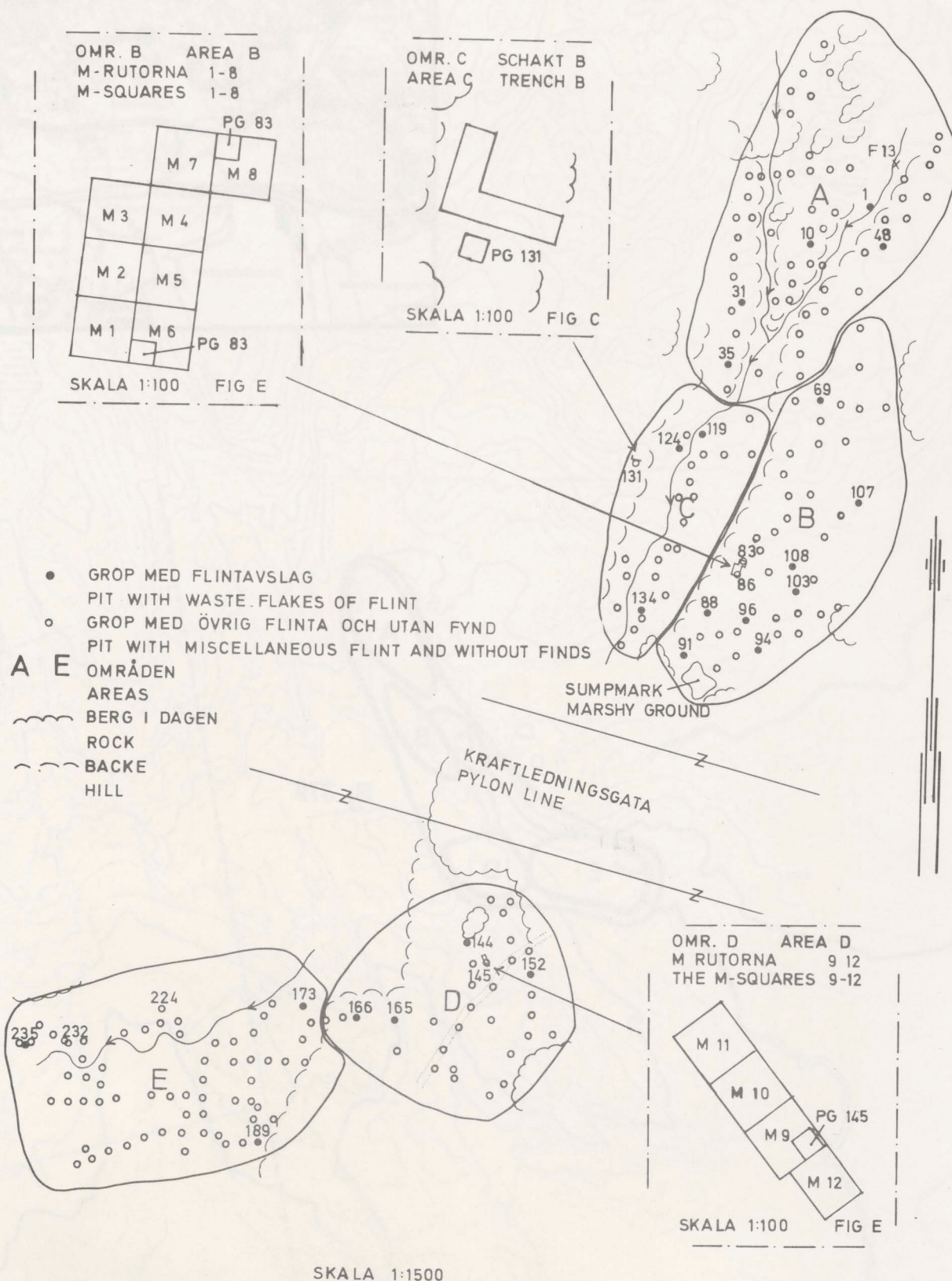

FIG 2

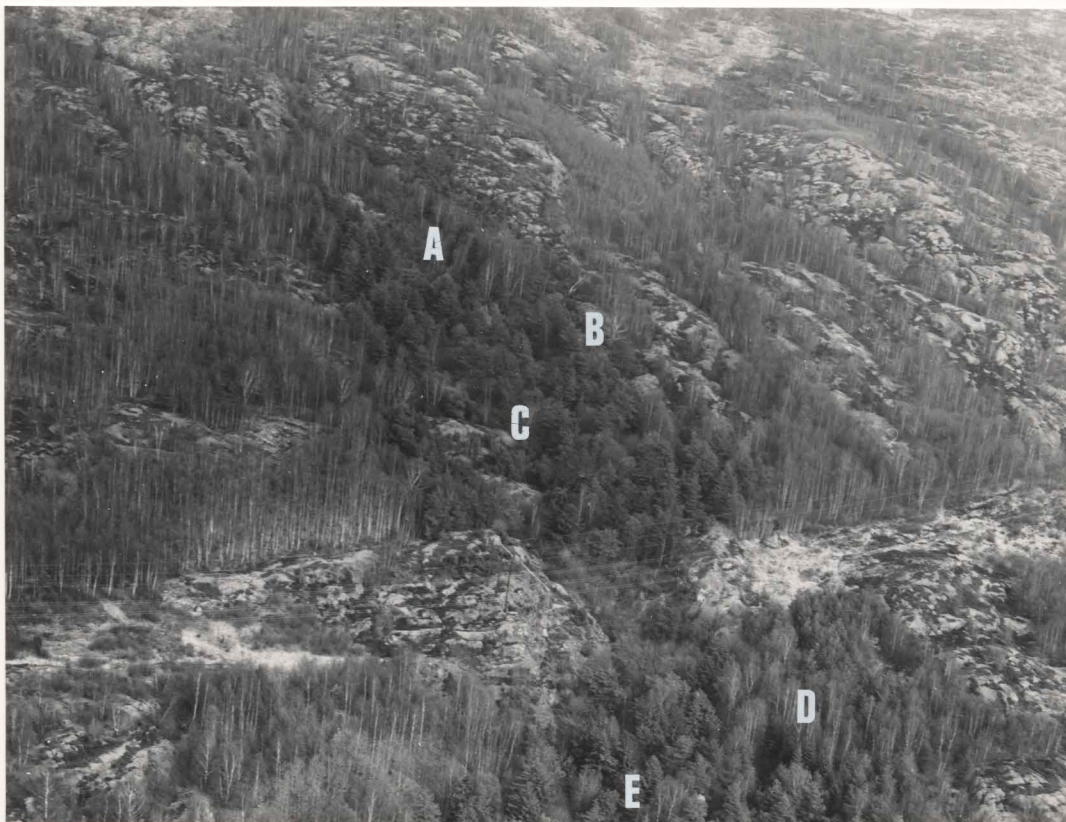

Fig 3
Översikt över området från sydsydväst. Av försvarsstaben
godkänd för publicering.

General view of the area. View from the south-south-west.
Reproduced by permission of the Swedish Defence Staff.

Fig 4
Område C från söder.
Area C. View from the south.

B 7007

B 7008

Sluttningen upp mot område B. Från väster.

B 7009

Område C. Bäckravinen från söder.

B 7007

Område C. Från söder.

B 7010

Område E. Från sydväst.